

Mitä Patterson teki

Yksinkertaisesti tapahtui, että "kolitoukat" kieltäytyivät lähtemästä työhön entisillä palkkaehdoilla.

Heitä oli noin satakunta kappaletta eräällä hiilikaivanto "kämpiköllä". Kaivannon omisti vapaamielinen rahamies nimeltä Patterson, joka koetti olla sovinnossa työläisten kanssa ja meni vapaamielisyydessään niinkin pitkälle, että antoi työläisilleen osakkeita kaivantonsa työtä vastaan. Jopa hän lopuksi meni niinkin pitkälle, että ainoastaan osakkeenomistajat saivat työtä hänen kaivannossaan.

Hänen suunnitelmansa oli tämä: antaa työläisten tulla omistajiksi ja tehdä työtä myöskin omaksi voitokseen, silloin he huomaavat, että ahkeruudesta koituu voittoja heille itselleenkin. Edelleen hän ajatteli, että hänen kaivantonsa ei koskaan tulisi kärsimään työrettelöistä, jotka muualla olivat maanvaivana, ja lakkojenkin aikana pystyisi täyttämään markkinoiden vaatimuksia ja käärimään etenkin silloin runsaita voittoja.

Hän omisti omaisuudesta yhdeksänkymmentä sadatta-osaa, eli, jos työläisensä omistivat hiilestä 10 tonnia, omisti hän yksin 90 tonnia

Hänen tapansa olivat kansanomaiset: kulkea saappaat jalassa parta ajamattomana, puhuen karkeata kansan kieltä, ottaa osaa kaikkiin työläisten harrastuksiin ja olla niissä vaikuttavana tekijänä.

Sitä paitsi oli hän joukosta valinnut pari luotettavaa miestä neuvonantajakseen kaivanto- ym. asioissa. Heidän kanssaan hänellä oli tapana neuvotella työ- ym. suunnitelmista. Ja työläiset yleensä olivat

sitä mieltä, että heidän asemansa oli hyvä. Vuosittain nostivat he pienen voittoosinkonsa, joka heille jaettiin pienessä juhlatilaisuudessa.

Mutta aikojen kuluessa miehet veltostuivat, tylsistyivät koneiksi, jotka nurkumatta ja napolisematta laskeutuivat kaivantoon hakemaan lämmitysainetta, kivihiiltä. Ennen heitä oli innostuttanut ajatus olla samalla kertaa työläisinä ja omistajina, mutta nyt he sille pirullisesti nauroivat.

He havaitsivat yhtä ja toista ajan varrella. Muun muassa huomasivat he, että Pattersonin talo maalattiin joka vuosi, että hänen puutarhansa oli aina viheriänä, että hienoja huonekaluja oli Pattersonilla, että hyvin ruokotut hevoset odottivat valjaita hänen tallissaan, puhumattakaan muusta, jota he vaistomaisesti aavistivat. Tätä näkemäänsä he lopulta vertailivat omaan oloonsa ja huomasivat eron Pattersonin palatsin, joksi sitä voi kutsua, ja omien vuokrakasarmiensa välillä. Ja heidän mielensä synkistyi. Entisen sovinnollisuuden ja toverillisuuden sijasta he ajattelevat, että Patterson oli sittekin heille vieras, "pomo", joka koetti heistä irti kiskoa mitä suinkin oli lähtevää. Tosin he tässä liottelivat, sillä hiilenkaivajain asema muualla yleensä oli huonompi kuin Pattersonin alueella. Mutta se, että he olivat päässeet paremmasta käsitykseen, oli tehnyt heidät aina vaativammiksi.

Ja kun hiilenkaivajat muualla olivat voittaneet joitakin parannuksia palkkoihinsa, tunsivat Pattersonin työläiset yht'äkkiä, että heidänkin on alettava vaatimaan. Heidän ajatusjuoksunsa oli tämä: Patterson omistaa yhtiössä 90,000 osaketta yksinään, saaden vuotuisena voittona \$45,000. He omistavat sataa henkilöä kohden yhteensä 10,000 osaketta, tehden kullekin voittona \$50.00. Edelleen he ajattelivat, että "pomo" ei tee itse asiassa mitään tuottaakseen itselleen voittoja, ei edes työskentele konttorissakaan, sielläkin kun on palkatut työläiset, kävelee vain saappaineen ja sikareineen ympäri kaivannolla muka "tarkastamassa", josko kaikki on kunnossa.

Sitä enemmän heitä harmitti, kun heidän melkein aina oli etukäteen tarve lainata rahoja yhtiöltä, voitto-osinkojansa vastaan, jotta he vuoden lopussa saivat käteensä vain keltasen lipun, jossa oli merkittynä voiton suuruus, etukäteen otettu raha, sen korko j. n. e. He ajattelivat, että he itse asiassa elivät työpalkoistaan eikä voitosta, kuten Patterson. He alkoivat tajuamaan, että heidän osallisuutensa oli heille vain voidetta silmiin.

Ja he tulivat huolimattomiksi, laiskoiksi. Menivät työhön milloin viitsivät ja milloin menivät, eivät välittäneet siitä miten työnsä tekivät.

Seurauksena oli se, että hiili, joka puhtaautensa takia ennen oli suuresti kysyttyä, menetti arvonsa ja maineensa markkinoilla, se kun sisälsi kiviä y. m., jota kaivajat lastasivat painon lisäksi. Kysyntä väheni ja hinta aleni; ensi luokan tuote oli pudonnut kolmannen luokan tuotteeksi.

Patterson näki tämän ja vetosi työläisiinsä: heidän velvollisuutensa omistajina oli koettaa tuottaa puhdasta hiiltä mahdollisimman paljon mahdollisimman vähillä kustannuksilla, sillä siitä riippui liikkeen menestyminen ja kaikkien hyvinvointi.

Tätä tunnustusta juuri olivat työläiset odottaneetkin ja he voittonriemussa esittivät "pomolle", että heistä se kuitenkin kaikenkin riippui, saadaanko voittoja tai ei ja kuka niitä saa.

Tätä ei Patterson ollut odottanut, ja nyt hän huomasi kuinka vaaralliselle tolalle asiat todellakin alkoivat kallistua. Hän oli tietämättään kylvänyt työläisiinsä tyytymättömyyttä vallitseviin yhteiskunnallisiin oloihin. Hän oli kaiken aikaa halunnut todistaa, että työ ja pääoma voivat olla sovinnollisessakin suhteessa keskenään. Alussa se kyllä oli käynyt päinsä, mutta kun räikeät eroavaisuudet havaittiin, oli sovinnosta tullut loppu. Ja nyt seisoi työläiset jyrkästi korkeampien palkkavaatimuksiensa takana.

Patterson koetti sovittaa tähän tarinaa ruumiinjäsenistä, jotka tekivät vatsaa vastaan lakon. Mutta työläisensä sanoivat hänelle: sinun hyvinvointisi riippuu juuri meistä, mutta meidän hyvinvointimme ei riipu sinusta. Sinä toisiaankin olet vatsa, johon me sinun kätesi koetamme kaikkialta haalia herkkuja, mutta jotka itse halpaudumme siksi, että verta kulettavat suonet on katkaistu; me emme saa riittävästi osaamme vatsan varastoista.

Nyt tuli Pattersonille hätä käteen ja hän kirosi sen hetken, jolloin suunnitelma työn ja pääoman hyvästä sovusta hänen päässänsä kypsyi.

Mutta ovelana kapitalistina hän pian keksi keinon: suostua vaatimuksiin toistaiseksi. Kun hänelle tarjottiin työläisten puolelta palkkaussopimusehdotus, hän sen hiukan mietittyään allekirjoitti, ja niin oli taasen rauha palautettu. Hiilikin alkoi jälleen parantua puhtaautuksessaan.

Mutta Patterson laski että korotetuissa palkoissa menee vuosittain hukkaan ainakin \$10,000, mikä muuten jäisi liikevoitoksi. Hän laski, että työrettelöiden takia voitto vuoden lopussa tulisi olemaan vähäpätöinen. Ja kun vuosi oli kulunut, oli liike hädintuskin pysynyt tasallaan, tuottamatta juuri tappiotakaan. Tosin tämä oli tarkoituksella aikaansaatu, näyttämään työläisille, että koko liike ei enää kannattanut.

Patterson jalomielisesti ilmoitti olevansa halukas ostamaan kaikki osakkeet itselleen, selittäen, että hän ei halua työläistensä menettävän rahoja liikkeessä. Ja työläiset möivät kaivanto-osakkeensa, kiittäen että saivat niistä mielestään hyvän hinnan.

Sen jälkeen suureksi hämmästyksekseen saivat työläiset "aikansa" ja käskyn muutta pois yhtiön asunnoista, jota käskyä heidän oli myöskin noudatettava.

Kaivanto näköjään sulettiin.

Nyt oli Patterson saavutanut sen, jota hän oli takaa ajanutkin: avoimen työpaikan, johon saattoi mielinmäärin valikoida työläisiä ja olla niiden kanssa hevoskoni suhteessa: vedä vielä jos jaksat, ellet jaksa, niin laputa tiehesi. Jokaista kymmentä työläistä kohden hän asetti yhden "hännäntupen" tarpeen vaatiessa muistuttamaan, että ellet vedä, saat mennä.

Ja niin oli Patterson itselleen päteväällä tavalla todistanut, että työ ja pääoma kapitalistisessa yhteiskunnassa eivät voi olla syyliästäviä.

Martin Mattila.

